

SİYASET FELSEFESİ VE ESTETİĞİ

Öteden beri bilinegelen ve yerini bir başka yapı almadığı için her durumda onaylanmış, her duruma uyarlanmış devlet yazılıp çizilen, özlenen, aranan demokrasiyle hiçbir zaman birlikte yaşamadı ve “halk iktidarı”nı popülizmin parıltılı bir kılıfı olarak gördü. Doğası gereği, egemen olduğu kamusal alanı kısıtlamayı, kuşatmayı, kendi adına özelleştirmeyi benimsediği için aradığımız demokrasiyle hiçbir durumda uzlaşamayacaktı devlet.

Kendisi için bunca şey yazılmış ve bunca tartışılmış bir kavram ya da somut bir olgu olarak bu denli büyük ilgiyi hak ediyor mu devlet? Hangi devletten söz ediyorsun, diye sorulabilir. Buraya kadar, soyut bir kavram olarak devletten söz ediyorum. İktidarı ele geçiren sınıfın niteliğine göre, devletin de niteliksel ayrımlara uğrayabileceği kuşkusuz. Gene de şöyle bir fikir ortaya atamaz mıyız: Bizim de ona tekme basıp onunla ilgili hiçbir şey düşünmemeye karar vermemiz daha doğru olmaz mı? Yeni bir demokrasi tasarımıyla birlikte yeni bir devlet tasarımı yapmak da sosyalistlerin görevi.

Rancière ile yapılmış bir söyleşinin hemen başında konu gene devlete gelmiş. Devlet, düzen demek. Düzenlemek de devletin bitmez tükenmez iş alanı. Hep yukarıdan aşağı. Kaos istemez devlet, krizden de hoşlanmaz. Dünyanın dönüştürülebileceği düşüncesini reddeder. Bu arada kendisini değiştirmek isteyenlere karşı acımasız şiddet de uygular. Bütün bunlar olağan işler arasında, gıdası gibidir devletin.

Bunlar biliniyor belki ama yinelememin nedeni, devlete karşı mücadele biçimlerinin neler olması gerektiği üstüne kafa yormak.

İlk soru, geçmişten bu yana gelir, bir zamanlar çok net yanıtları olduğunu düşündüğümüz ama bugün yeni karşılıklar aradığımız: Devleti bütün bütüne ortadan kaldırmak mı, onu dönüştürmek mi?

Ranciére, “Ben, kendi payıma, gelecekte uygulanmak için hazır bekletilen ibarelere inanmıyorum” diyor. “Ben mevcut düzene muhalefetin güncel biçimlerinin gelecekteki müşterek varlık biçimlerini geliştirdiğine inanıyorum.”

Ranciére’in bu güzel sözünün altını çizelim. Geleneksel solun gelecekte uygulanacak olanları vazgeçilmez program hedefleri olarak gördüğünü söyleyebiliriz. Acaba bu anlayış aynıyla korunuyor mu? Dogmalarıyla barışık olanlar için kuşkusuz. Türkiye sosyalistlerinin pek fazla bir araya gelememelerinin başlıca nedeni de bu olmalı. Onların yeni protesto biçimlerinde vurup geri çekilmelerin, zaman içinde sürekli kemirerek sistemi yıpratmanın, adım adım mevziler kazanmanın öneminin yadsındığı görülüyor. Kalıcı ve nihai hedefleri taş üstüne taş koyarak gerçekleştirmenin –yani iyi *kemirgen* olmanın– gerçekçi bir mücadele biçimi olduğu görülüyorsa devletin bir gün bizim dogmalarımıza boyun eğerek yıkılıp gideceğini ya da bir gecede dayanaklarından yoksun kalıp olduğu yere çökeceğini mi hayal ediyoruz?

Dün ’68 Hareketi’nin, sonra küreselleşme karşıtı antikapitalist hareketin, bugün sosyalist hareketin sınırlarını geliştirdikleri demokrasinin biçimini de değiştirmeye zorladıklarını belirtebilir miyiz? Pek çoğumuz bunda hemfikirdir. Demokrasi, ’68 Hareketi’yle uyarı yaptı, yönetenleri sıkıştırdı, bazı demokratik haklar için yumruğunu masaya vurdu ve sonuç aldı.

Gene de şunu unutmadan: Biz ne yapsak, ne düşünsük devletten bağımsız bir siyaset ve gelecek tasarımı olanaksız görünüyor. Sık sık dile getirilen ve genel bir onay gördüğünü bildiğimiz bir söz var: Her şey ideolojiktir. Özünde doğru gibi. Ama bunun *önsel* bir doğru olduğunu düşünmeyelim. İdeolojik olmayan, özellikle ideolojiden arındırılmış olgular vardır elbette. Yaratıcılığın, dolayısıyla sanat ve edebiyatın asıl gövdesinin ideolojiye gereksinimi yoktur. Siyasete gereksinimi olur mu?

Siyaset ile ideoloji arasına nasıl ve nerede çizgi çekilebileceğini kolayca söyleyemeyiz. Ama siyasal olanı nerede bulabileceğimizi düşünürsek o her yerdedir. Yolda yürürken önümüze damdan bir kiremit düşmesinin nedeni kapitalizmdir, diye düşündüğümüzde siyaset her yerdedir.

“Ve bana göre” diyor Rancière, “siyasal eylemin kendisi, siyasal olarak tanınmayan şeylerin siyasal olduğunu görmemizi, örneğin hesaba katılmayan öznelerden haberdar olmamızı sağladığı ölçüde estetik bir etkinliktir.”

Çok güzel. Siyasetin esteteze edilmiş biçimi yalnızca düşünseldir. Yoksa sokağa çıktıkça hoyratlaşır siyaset. Onu düşünsel bir etkinlik, felsefesi sürekli sorgulanarak eleştirilen bir dünya olarak aldığımız zaman estetik bir etkinlik de belirmeye başlar. Attığımız her adımın sonunda siyasetin ördüğü bir duvara çarpması, onu böyle yorumlamak, nitelikli düşünme biçimiyle yaşamayı gerektirir. O duvar niçin oradadır ve biz onu niçin aşamıyoruz ya da yalnızca bir duvarı aşmak için insanların kaybını göze almak yaşadığımız bu hayatın saçmalığını göstermiyor mu? Siyaset, felsefenin içinde somut adımlardan çıkıp kendisini dil ve düşünce içinde kanatlandırmaya başlar.

Yurt kavramı, yurttaşlık ya da yurtseverlik, yerellik ya da küresellik siyasal kavramlar olarak kalmaya mahkûm oldukça, daraltılmış içeriklerle anlaşılıp tartışılmaktan kurtulamayacak. Oysa bunların bütünü günlük hayatın sıradanlığı içine yerleştirmek de olası ve gerçekçi. Onları sıradanlaştırmak, aslında siyasal amaçlar olarak görmekten çok daha sıkı sarılmayı gerektirebilir.

Şehirlerin ortak alanlarının korunması için mücadele, onu siyasal bir amaç olarak gördüğümüz zaman mı daha güçlüdür, günlük hayatımızın parçası olarak gördüğümüz zaman mı? Yanıtı önemli. Sorunları yalınlaştırdığımız zaman, onlara sahip çıkmayı da kolaylaştırabiliriz.

Geleneksel sosyalizm anlayışının bizde yaşandığı biçimiyle içinden çıkamadığı açmazlardan biri de bütün amaçları yüceltip ulaşılmasını zorlaştırmak, her türlü sorunu nihai kazanımlarla çö-